Academic Platform Journal of Education and Change

journal homepage: http://apjec.net/

Etnik Kökenin Evlilik Uyumuna Etkisi

*[1]Zeynep Tabakcı, [2] Hanifi Parlar
[1]0000-0001-9643-971X, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi, ztabakci@gmail.com

[2]0000-0002-6313-6955, İstanbul Ticaret Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi, hparlar@ticaret.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının çeşitli demografik özelliklerden etkilenip etkilenmediğini araştırmaktır. Araştırmanın çalışma örneklemi, Marmara Bölgesinde ikamet eden, farklı etnik kökenlerden gelen evli bireyler arasından, seçkisiz seçim yöntemi ile belirlenen 178'i kadın 125'i erkek 303 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından literatür taraması ve uzman görüşü alınarak oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" ve Locke ve Wallace (1959) tarafından evliliğin niteliğini ölçmek amacıyla en temel ve ayırt edici olduğu düşünülen sorulardan oluşturulmuş geçerlilik ve güvenirliği olan "Evlilikte Uyum Ölçeği" kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumları çeşitli demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir. Sonuç olarak, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumları olumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Evlilik, Etnik köken, Evlilik uyumu

The Effect of Ethnicity on Marital Adjustment

Abstract

The primary purpose of this research is to explore if the marital adjustment of married people from different ethnicities is being influenced by various demographic qualities. The sample of the research is random sample and comprises of 303 people (178 women, 125 men) who are married with differemt ethnicities and resides in Marmara region. Data of the research are acquired with "Individual Information Form" which is created by the researcher and expert opinions. In addition, "Marital Adjustment Test" which is composed by Locke and Wallace (1959) with the aim of evaluating quality of marriage and is thought to have the most fundamental and distinctive questions and also which has validity and reliability is used. In this study, it was researched whether the individuals who have long term flirting have perceived their marriage perceptions and spouse choices according to the factors. The research is designed in a relational search pattern from quantitative research models. According to findings acquired by consequences of the research, marital adjustments of marriages among different ethnicities varies in terms of demographic qualities. As a result, marital adjustments of individuals from different ethnicities is observed as affirmative.

Keywords: *Marriage, Ethnicity, Marital adjustment*

1. GİRİŞ

Sosyal bir kurum olan evlilik, çiftlerin kendilerini tanımladıkları ve ortama uyum sağlamaya çalıştıkları bir süreçtir. Larson ve Holman (1994)'a göre evlilik, ailenin temelini oluşturan, bireylerin gelecek nesillerinin devamını sağlayan, insanlığın oluşturduğu en önemli yapıtaşıdır. Giddens (2012) ise evliliği, iki yetişkin insanın toplumca tanınan ve onaylanan cinsel birlikteliği olarak tanımlar.

Evlilik kavramı kültürel bağlamda toplumdan topluma değişkenlik gösterse bile benimseniş ve resmiyet açısından kabul görmede benzerlik taşır (Tarhan, 2006). Geçmişten beri süregelen evlilik birliği, her toplumda vazgeçilmez bir olgu olmuştur.

Toplumsal yapılara göre değişiklik gösteren ve şekillenen evlilik kavramı üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Bu bağlamda Boran (2003)'a göre evliliklerde üç temel motivasyon vardır. Bunlardan birincisi biyolojik motivasyon; çiftlerin nesillerini devam ettirme ve ilişkinin hazzını koruma üzerinedir. İkincisi psikolojik motivasyon sevme, sevilme beğenilme gibi daha çok psikolojik ihtiyaçlar olarak görülebilir. Üçüncüsü ise sosyal motivasyon; toplum beklentilerine, toplumun değer yargılarına ve kurallarına uygun yaşamanın sonucunda kazanılan saygınlık ve hazla alakalıdır. Evlilikleri bu motivasyonlar beslemektedir.

Bir başka tanımda ise Sungur (2009) evliliği farklı geçmişleri, beklentileri ve ihtiyaçları olan iki ayrı insanın uyumlu bir ilişki içinde hayatlarına devam etmeleri olarak yorumlamıştır. Evlilikler çiftlerin soyunun devamı niteliğinde çok önemlidir. Çiftler sahip oldukları çocuklar sayesinde gelecek nesilleri oluştururlar (Bacanlı, 2001).

Tarih boyunca ailenin olmadığı bir toplum görülmezken sağlıklı ailelerin güçlü ve refah düzeyi yüksek toplumlara sebep oluşturduğu bilinmektedir. Toplumun devamını sağlayan bu aile birlikleri ise evlilik kurumu ile gerçekleşmektedir (Koçinoğlu, 1991). Erişti (2010)'ye göre evlilikle beraber çiftler birbirlerine akraba olurlar ve sosyal bir anlaşma gerçekleşir. Tarihte değişime uğrayan evlilik kurumu halen varlığını devam ettirirken birçok açıdan da hayatidir.

Evliliğin oluşmasında önemli bir süreç olan eş seçimi Aytaç ve Bayram (2006)'a göre iki temel ilke üzerine kurulmuştur. Bu ilkeler benzerlik ilkesi ve bütünleme ilkesi olarak adlandırılır. Benzerlik ilkesinde çiftlerin eş seçimlerinde yaş, ırk, din, etnik köken, toplumsal sınıf, eğitim gibi özelliklerin benzer veya yakın olması istenir. Benzer özelliklerin fazlalığı anlaşmazlıkları azaltacağı, mutluluk derecesini de artıracağı düşünülmektedir. Çiftlerin birbirlerini anlamaları daha kolay olacağından sorunlar daha rahat çözülür. Coornbs (1976) bireysel özelliklerine göre çiftleri karşılaştırdığında birbirlerine benzerlik gösteren çiftlerin daha mutlu olduklarını belirtmiştir. Batıda yapılan araştırmalarda da çiftlerdeki benzerliklerinin çokluğu evlilik başarısını çoğalttığı görüşü hakimdir (Lewis ve Spanier, 1979; Akt. Yılmazçoban, 2010). Bütünleme ilkesinde ise çiftler kendilerinin sahip olmadığı özelliklere sahip bireyleri seçerek kaliteli evlilik yapacaklarını düşünürler. Çiftlerin birbirlerine benzer veya farklı bireyleri seçmelerinde kişilik özellikleri, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, sosyo-ekonomik durumları, dini yönelimleri, folklorik değerleri tercihlerini etkileyerek eş seçimini şekillendirir (Yılmazçoban, 2010).

Evlilikteki uyum problemleri çiftlerin evliliklerinin bozulmasına sebep olmakla kalmaz, toplumsal bir sorun haline döner ve tüm toplumu etkiler (Burgess ve Cotrell, 1998; Akt. Şener ve Terzioğlu, 2008). TÜİK verilerine göre 2016 yılında evlenenlerin sayısı 594.493 iken 2017 yılında bu sayı azalarak 569.459 olmustur. Çiftlerin boşanma sayıları ise 2016 yılında 126.164 olduğu görülürken 2017 yılında artış göstermiş 128.411 olmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu).

Toplumsal yaşamda uyum ve huzurun sağlanmasında öncü role sahip olan ailenin meşrulaşması yönünde evlilik kurumunun önemli bir yeri vardır. Evliliğin meşruiyetinde ise her toplumun kendine has dinsel, geleneksel ve kültürel ritüellerle nikah akdini onadığı seronomiler varlığını korumuştur. Yapılan araştırmalara göre ilk evlilik belgesi Yahudilere ait olan Aramca dilinde yazılmış bir papirüstür (Emiroğlu, 2002; Akt. Akdemir, Karaoğlan ve Karakaş, 2006).

John D. Urwin'in 80 uygarlık üzerinde yaptığı araştırmaya göre ailenin bozulmasıyla birlikte uygarlıkların da bozulduğu görülmüştür. Urwin'in bu araştırmasında erkek, potansiyelini istek ve arzuları doğrultusunda kullanırken; evlilik sonrası, kurduğu evin gereksinimlerini karşılamak için emek sarf ettiği görülmüştür (Doğan, 2010).

Aile yapısında oluşan değişimler Cumhuriyet döneminde hukuksal düzenlemelerle modernize edilmeye çalışılmıştır. 1926 yılında İsviçre Medeni Hukukunun TBMM tarafından kabulüyle kadının ve erkeğin haklarının eşitlenmesi, çok eşliliğin yasak olması, kadının nikah akdiyle beraber kanunlar tarafından güvenceye alınması gibi birçok yenilik meydana gelmiştir (Canatan ve Yıldırım, 2016).

Bireylerin evlilik kurumu içindeki uyumları ailenin sürdürülebilirliği için önemli bir unsurdur. Eşler doyurucu ve tatmin edici bir ilişkiye sahip olmak istiyorlarsa birbirlerine uyum sağlamalıdırlar. Farklı karakterlere sahip çiftlerin daha mutlu bir hayat yaşamak amacıyla ortak hedeflerini gerçekleştirirken birbirlerini desteklemeleri ve tamamlamaları evlilikte uyumu arttırır (Burgess ve Cotrell, 1998; Akt. Yılmazçoban, 2010)

Evlilikler sadece bireylerin bir araya gelmesiyle oluşmaz. Aile birliğinin devam edebilmesi için evliliğin uyum içinde olması gereklidir (Sayın, 1990). Yaşadığımız çağda insan ilişkilerini etkileyen toplumsal değişimlerle birlikte ülkemizde de evlilik ilişkilerinde problemler farklılık gösterirken çiftler arasındaki uyum sorunlarında artma meydana gelmiştir (Şener ve Terzioğlu, 2008). Çiftlerin evliliklerindeki uyumları hayat kalitesini etkilediği gibi aile içinde yaşanan en ufak problemler, krizler veya travmalar eşlerle kalmayıp çocukları da etkileyerek psikolojik rahatsızlıklara sebep olabilmektedir (Sardoğan ve Karahan, 2005).

Yapılan araştırmalara göre başarılı evliliklerde çiftlerin kişisel hayat tatminlerinde olumlu gelişimler gözlemlenirken fiziksel ve psikolojik durumlarının daha sağlıklı olduğu ortaya konmuştur. Bu evlilikler kişilerin hayatlarına mana ve kimlik katarak sağlam aileyi oluşturur. Oluşan sağlam ailelerin de sayısı arttıkça toplumun temeli güçlenir (Kahraman, 2011).

Hayatın en önemli noktalarından biri olan evlilik konusunda çiftlerin aralarındaki uyum, birbirlerinden aldıkları doyum ve mutluluk seviyesinin yüksek olması çok önemlidir. Çiftlerin ilişkilerinde uyum içinde olmaları evlilik müessesesinin devamı için en önemli faktörlerden biri olduğu bilinmektedir. Burgess (1939) ise yaptığı araştırmada evlilik uyumunun yüksek olmasını sağlayan etmenleri; çiftlerin evlenirken mutlu olmaları, çocuk sahibi olma kararlarının

konuşulmuş ve anlaşılmış olması, çiftlerin akraba ilişkileri, çiftlerin ailelerinin ve kendilerinin benzer eğitim derecesi, dini öğreti, kültürel altyapı, milliyete sahip olması seklinde sıralamıştır.

1950 yılına kadar yapılan birçok araştırmayı inceleyen Larson (2003) evlilik uyumunun birçok etmeni olduğunu tespit etmiştir. Tespitleri sonucunda evlilik uyumunu etkileyen etmenleri sınıflamış, 3 ana etmene indirmiş ve bu özellikleri evlilik üçgeni olarak kişisel özellikler, çift özellikleri ve çevre şartları diye adlandırmıştır (Karadağ, 2015).

Kültürel farklılıklar da esler arası uyumu etkileyen faktörler arasındadır. Bu farklılıklar yalnızca yerel değil aynı zamanda ülkeler arası da olabilir.

Etnik köken kavramı başka bir tabirle etnisite genel olarak bireylerin ait hissettikleri toplumda ortak paydada buluştukları kültürel, ırki, dilsel, tarihsel, dinsel ve geleneksel noktalarda beraberlik oluşturdukları topluluktur. Başka bir ifade de ise etnisite, öncesinde oluşturdukları beraberlikleri, kültürel ve tarihsel yaşantıları barındırıp adaptasyonunu sağlayarak geliştiren yapısal bir süreçtir. Bir topluluğun yerleşim yeri, tarihsel geçmişi, sosyal yaşamı, dini ve folklorik değerleri açısından diğerlerinden ayıran özelliklerin tümüdür.

Türkiye'ye baktığımızda birçok etnik grup olduğu bilinmesine karşın 1965 yılından beri yapılan nüfus sayımlarında etnik kökenin sorulmamasından dolayı etnik nüfusun sayısının bilinmesi zordur.

Toplumların yaşama biçimi olan kültür aynı zamanda bireylerin kendilerini gösterdiği, maddi manevi değerlerin olduğu ve hayatı tecrübe ettikleri alandır. Kültürler toplumdan topluma değişiklik gösterdiği gibi kuşaklararası bir akışı da söz konusudur. Bireylerin doğdukları, yetiştikleri ve geliştikleri sosyo-ekonomik şartlar vardır. Her kültürel sahanın bireylerden beklediği davranışlar değişkenlik göstermektedir (Bilen, 1983). Bu noktada evlilik konusunda da çiftler arasında farklı istekler ve beklentiler oluşmaktadır. Evlilikler sadece çiftlerin tanışıp evlilik kararı aldıkları yer değil, içinde ailenin de bulunduğu bir süreci temsil eder. Birbirinden farklı olan aile yapıları ve farklı kültür değerleri olan çiftlerin birleşimiyle oluşan bu evliliklerde zorluklar yaşanabilmektedir (Ceylan, 1994).

Evlilikle ilgili yapılan birçok araştırmaya göre çiftlerin kültür yapıları, sahip olduğu aile değerleri, gelenekleri ve görenekleri evlilik uyumu üzerinde etkili olmaktadır. Eşler arası uyumu etkileyen en önemli faktörlerden biri olan kültürel farklılıklar, ülkeler bazlı olabildiği gibi aynı ülke içinde bölgesel farklılıktan kaynaklanabilmektedir. Gordon (1972) etnik kökeni, ırkı ve dini yapısı birbirinden farklı olan bireylerin yaptığı evlilikleri farklı kültürden bireylerin evlilikleri olarak nitelemektedir (Mercan, 2009).

Çok kültürlü bir yapıya sahip olan ülkemizde birçok örf, adet ve gelenekler bulunmaktadır. Evlilikte eşlerin birbirinden farklı istekleri ve beklentileri olabilir. Her kültürde farklı olan kız isteme, nişan, nikah veya düğün gibi konularda farklılıklardan dolayı bazı anlaşmazlıklar çıkabilir. İki ayrı kültür sahibi olan iki ayrı bireyin bir araya gelerek oluşturduğu evlilikteki anlaşmazlıklar daha büyük problemlere dönüşebilir. Aileler gelenek ve göreneklerini kendi kültürüne göre olsun isteyebilir ve bu noktada çiftler üzerinde baskı hissedebilirler.

Çiftler birbirlerine daha toleranslı baktıklarında ve empati yaptıklarında çıkan anlaşmazlıkların üstesinden gelebilmektedirler. Çiftler farklılıklara rağmen ortak değerlere sahip oldukları zaman etnik köken, yaş, ırk farketmeksizin uyumlu evlilikleri gerçekleştirirler.

2. YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacı, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının çeşitli demografik özelliklerden etkilenip etkilenmediğini araştırmaktır. Bu amaçtan hareketle aşağıda araştırmanın problemine yer verilmiştir.

1. Evli bireylerin evlilik uyumları onların demografik özelliklerinden (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler, ailelerle görüşme sıklığı) hangi düzeyde etkilenmektedir?
2. Evli bireylerin anlaşma ve ilişki tarzı durumları üzerinde etnik kökenlerinin ve kişisel özelliklerinin etkisi ne düzeydedir?
3. Kişisel özelliklerin yüksek ve düşük evlilik uyumu üzerinde etkisi var mıdır?

Bu araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Nesnel ve genellenebilir bilgilere ulaşmak amacıyla pozitivist paradigma kapsamında yapılan çalışmalar, nicel araştırmalar olarak tanımlanır (Kuş, 2009). Araştırma, Marmara bölgesinde yasayan farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının çeşitli demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını betimlemeyi amaçladığı için Betimsel bir araştırma olup ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın yordanan değişkeni evlilik uyumu ve yordayan değişkenleri ise cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı gibi demografik değişkenlerdir. Araştırmada kullanılan ilişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ve ilişkinin derecesini tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır (Creswell, 2012).

Araştırmanın çalışma örneklemi, Marmara Bölgesinde ikamet eden, farklı etnik kökenlerden gelen evli bireyler arasından, seçkisiz seçim yöntemi ile belirlenen 303 kişiden oluşmaktadır. Seçkisiz seçim; bir örneklemin seçiminde kullanılan bir teknik olup, tanımlanmış bir evrendeki tüm elemanlara, örnekleme seçilmek için eşit ve birbirinden bağımsız şans veren bir yöntemdir (Özen ve Gül, 2007).

Kişisel Bilgiler Formu ve Evlilik Uyumu Ölçeğinin uygulanmasından elde edilen doldurulmuş formların elektronik ortamda kayıt altına alınmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından literatür taraması ve uzman görüşü alınarak oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve Locke ve Wallace (1959) tarafından evliliğin niteliğini ölçmek amacıyla en temel ve ayırt edici olduğu düşünülen sorulardan oluşturulmuş geçerlilik ve güvenirliği olan “Evlilikte Uyum Ölçeği” kullanılarak oluşturulmuştur.

Form; kişilerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı gibi konularda bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak ve uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır.

Evlilik uyum ölçeğinde hem genel evlilik uyumunu ve hem de ilişki tarzının özelliklerinden aile bütçesi, duygu ifadesi, cinsellik gibi konularda anlaşma ve anlaşmama derecesi ve geçirilen bos zaman faaliyetleri, problem çözümlemesi gibi alanlar da değerlendirilmektedir. Türkiye'de geçerlik ve güvenirlik çalışması, Tutarel-Kışlak tarafından 1999 yılında yapılmış ve Türk kültürü için psikometrik açıdan yeterli uygunlukta olduğu belirtilmiştir. Evlilik Uyum Ölçeği bu çalışmada, uygulama öncesi iç tutarlık sınamasına tabi tutulmuş Cronbach's Alpha güvenirlik değeri .878 olarak ölçülmüştür.

15 maddeden oluşan Evlilik uyum ölçeği, hem genel evlilik doyumu ya da niteliğini ölçmekte, hem de çeşitli konularda (aile bütçesi, duyguların ifadesi, arkadaşlar, cinsellik, toplumsal kurallar, yaşam felsefesi) anlaşma ya da anlaşamama ile ilişki tarzını (boş zaman, ev dışı etkinlikler, çatışma çözme, güven) ölçmektedir. Alınan puanlar, 1-58 arasındadır. Ölçekte puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır (Tutarel-Kışlak, 1999).

Araştırmada, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarını belirleyici veriler yukarıda detaylı bir biçimde anlatılan ölçekler uygulanarak toplanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde SPSS 25 paket programında betimsel çözümlemeler yapılmıştır. Öncelikle uygulanan ölçekten elde edilen veriler üzerinde güvenilirlik testleri yapılmış, demografik özellikler ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla da tanımlayıcı çözümlemeler (frekans, yüzde, anlamlılık) ile korelasyon çözümlemesi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmada bulgular; demografik değişkenlerin frekans ve yüzdelik dağılımı frekans testine göre sırayla aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Genel Dağılımı

		Frekans	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	178	58,7
	Erkek	125	41,3
Yaş	18-23 arası	16	5,3
	24-29 arası	46	15,2
	30-35 arası	79	26,1
	36-41 arası	55	18,2
	42-47 arası	35	11,6
	48-54 arası	43	14,2
	55 ve üzeri	29	9,6

Öğrenim durumu	Okula gitmemiş	5	1,7
	İlkokul	45	14,9
	Ortaokul	31	10,2
	Lise	84	27,7
	Üniversite	117	38,6
	Lisansüstü	21	6,9
Yaşanılan yer	Köy-Kasaba	2	,7
	İlçe	7	2,3
	İl merkezi	58	19,1
	Büyükşehir	236	77,9
Etnik Köken	Türk	104	34,3
	Kürt	40	13,2
	Laz	51	16,8
	Çerkes	27	8,9
	Boşnak	12	4,0
	Arnavut-Makedon	14	4,6
	Rum	8	2,6
	Bulgar-Pomak	12	4,0
	Ermeni-Rus	8	2,6
	Özbek-Kazak-Tatar-Azeri	8	2,6
	Diğer	19	6,3
Evlenme Biçimi	Görücü usulü	73	24,1
	Anlaşarak	203	67,0
	Akraba evliliği	17	5,6
	Kaçarak	5	1,7
	Diğer	5	1,7
Flört süresi	0-1 yıl	182	60,1
	1-3 yıl	73	24,1
	3-5 yıl	30	9,9
	5-10 yıl	18	5,9
Çocuk sayısı	Yok	84	27,7
	1 tane	57	18,8
	2 tane	98	32,3
	3 tane	42	13,9
	4 tane	20	6,6
	5 ve üzeri	2	0,7

Evlenme yaşı	18-20 yaşında	73	24,1
	21-23 yaşında	57	18,8
	24-26 yaşında	66	21,8
	27-29 yaşında	65	21,5
	30-32 yaşında	25	8,3
	33-35 yaşında	9	3,0
	36-38 yaşında	4	1,3
	39-41 yaşında	4	1,3
Evlilik Süresi	0-2 yıl	66	21,8
	2-5 yıl	40	13,2
	6-9 yıl	23	7,6
	10-13 yıl	25	8,3
Evlilik Süresi	14-17 yıl	29	9,6
	18-21 yıl	36	11,9
	22-25 yıl	25	8,3
	26-29 yıl	15	5,0
	30-34 yıl	17	5,6
	35 yıl ve üzeri	27	8,9
Evde birlikte yaşanılan kişiler	Eşimle birlikte	101	33,3
	Eşimle ve çocuklarımla birlikte	183	60,4
	Eşim, çocuklarım ve eşimin akrabaları ile birlikte	8	2,6
	Eşim, çocuklarım ve kendi akrabalarım ile birlikte	9	3,0
	Diğer	2	0,7
Ailelerle görüşme sıklığı	Her gün	143	47,2
	Birkaç günde bir	81	26,7
	Haftada bir	43	14,2
	Birkaç haftada bir	14	4,6
	Ayda bir	18	5,9
	Hiçbir zaman	4	1,3
	Toplam	303	100,0

Katılımcıların evlilik uyumları ile kişisel özellikleri arasındaki ilişkileri belirlemek üzere iki yol izlenmiştir. Birincide Evlilik uyumu ölçeğinin anlaşma ve ilişki tarzı alt ölçekleri ile katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle

görüşme sıklığı özellikleri arasındaki ilişki durumu Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Takip edilen ikinci yolda, üç boyutlu bir modelleme ile, katılımcıların evlilik uyumları (1), cinsiyetleri (2) ile yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı özelliklerine ilişkin genel uyum puanları hesaplanarak kişisel özelliklerin her bir alt boyutuna ilişkin, kesme noktası 43,50 alınarak, yüksek ve düşük uyum durumları belirlenmiştir

Tablo 2. Evlilik Uyumu ile Katılımcıların Kişisel Özeliklerinin Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Kişisel Özellik	Alt Boyut	Cinsiyetiniz	
		Kadın	Erkek
		Uyum Puanı $\bar{X}$	Uyum Puanı $\bar{X}$
Yaşınız	18-23 arası	48,20	44,00
	24-29 arası	48,04	47,44
	30-35 arası	43,21	45,67
	36-41 arası	42,76	43,11
	42-47 arası	41,79	37,64
	48-54 arası	43,18	40,14
	55 ve üzeri	45,57	43,20
Öğrenim durumunuz	Okula gitmemiş	41,33	44,00
	İlkokul	40,69	36,31
	Orta okul	39,27	41,69
	Lise	45,36	44,55
	Üniversite	45,18	45,88
	Lisansüstü	48,90	43,45
Yaşadığınız yer	Köy-kasaba	37,00	19,00
	İlçe	50,20	40,00
	İl merkezi	45,61	43,70
	Büyükşehir	43,56	43,82
Etnik kökeniniz (Anne ve babanızın etnik kökenini düşünerek yazınız)	Türk	44,17	40,57
	Kürt	43,61	41,27
	Laz	42,38	45,41
	Çerkez	46,20	48,08
	Boşnak	46,13	49,00
	Arnavut, Makedon	44,20	42,33
	Rum	44,25	45,50
	Bulgar-Pomak	48,50	48,00
	Ermeni, Rus	40,40	45,00
	Özbek, Kazak, Tatar, Azeri	44,80	46,67
	Diğer	45,22	44,40
Evlenme biçiminiz	Görücü usulü	41,16	42,07
	Anlaşarak	45,02	45,02
	Akraba evliliği	49,08	41,25
	Kaçarak	35,00	23,00
	Diğer	33,00	45,33
Evlilik öncesi ilişki (flört) süreniz	0-1 yıl	43,76	41,77
	1-3 yıl	45,05	45,00
	3-5 yıl	43,77	46,35
	5-10 yıl	45,70	45,63

Çocuğunuz var mı?	Evet	43,13	42,47
	Hayır	46,82	46,19
Kaç çocuğunuz var?	Yok	46,82	46,43
	1 tane	46,14	46,66
	2 tane	42,51	38,41
	3 tane	42,03	44,82
	4 tane	41,80	43,20
	5 ve üzeri	43,00	42,00
Evlendiğinizde yaşınız	18-20 yaşında	42,92	39,80
	21-23 yaşında	43,30	40,88
	24-26 yaşında	44,81	43,65
	27-29 yaşında	46,65	45,84
	30-32 yaşında	45,00	46,92
	33-35 yaşında	42,50	46,14
	36-38 yaşında	45,67	52,00
	39-41 yaşında	24,00	36,33
Evlilik Süreniz (yıl)	0-2 yıl	41,28	39,19
	2-5 yıl	45,95	43,60
	6-9 yıl	45,00	45,29
	10-13 yıl	38,94	50,38
	14-17 yıl	46,50	45,24
	18-21 yıl	48,07	43,62
	22-25 yıl	45,79	47,67
	26-29 yıl	47,44	39,50
	30-34 yıl	42,56	43,25
	35 yıl ve üzeri	45,10	46,33
Evde kimlerle yaşıyorsunuz?	Eşimle birlikte	47,08	45,74
	Eşim ve çocuklarımla birlikte	43,24	42,83
	Eşim, çocuklarım ve eşimin akrabaları ile birlikte	40,00	40,00
	Eşim, çocuklarım ve kendi akrabalarım ile birlikte	31,75	37,20
	Diğer	43,00	44,00
Ailenizle görüşme/haberleşme sıklığınız	Her gün	45,02	43,30
	Birkaç günde bir	42,62	44,45
	Haftada bir	44,25	44,09
	Birkaç haftada bir	44,43	41,43
	Ayda bir	41,71	40,27
	Hiçbir zaman	52,00	51,00

Tablo 2 katılımcıların evlilik uyumlarını kişisel özelliklerinden cinsiyeti temel alarak, diğer özelliklerin alt boyutları ile karşılaştırmaktadır.

Tablo 2'e göre kadın katılımcılar arasında en yüksek uyum puanını yaşlarına göre 18-23 yaş aralığında olanlar, en düşük uyum puanını da 42-47 yaş aralığında olanlar elde etmişlerdir. Erkek katılımcılar arasında ise en yüksek uyum puanını 24-29 yaş grubundakiler, en düşük puan ortalamasını ise 42-47 yaş aralığındakiler elde etmişlerdir. Bu bulgudan hareketle yaş ilerledikçe hem kadın hem de erkek katılımcıların evlilik uyumlarının düşmekte olduğunu söylemek olanaklıdır.

Kadın katılımcılar arasında en yüksek uyum puanını öğrenim durumlarına göre lisansüstü mezunları elde ederken, en düşük uyum puanını ise ortaokul mezunları elde etmişlerdir. Ortaokul mezunlarının okula gitmeyen kadın katılımcılardan daha düşük uyum ortalaması elde etmiş olmaları dikkat çekicidir. Erkek katılımcılar arasında öğrenim durumuna göre en yüksek uyum puanı ortalamasını üniversite mezunları en düşük uyum puanı ortalamasını ise ilkokul mezunları elde etmiştir.

Tablo 2'te ilçe merkezinde yaşayan kadın katılımcıların en yüksek uyum puanını elde etmelerine karşın, erkekler arasında büyükşehirlerde yaşayanlar daha yüksek uyum puanları elde etmişlerdir.

Etnik köken bağlamında Tablo 2'ü incelediğimizde Bulgar ve Pomak kadınları en yüksek uyum ortalamasını, Ermeni ve Rus kadınları ise en düşük puan ortalamasını elde etmişlerdir. Erkeklerde ise durum biraz farklıdır. Erkek katılımcılar arasında en yüksek evlilik uyum puanını Boşnak erkekleri, en düşük evlilik uyumunu ise Türk kökenli erkekler elde etmişlerdir.

Evlenme biçimleri incelendiğinde, akraba evliliği yapan kadınlar diğer evlenme biçimlerine göre daha yüksek evlilik uyumu göstermektedirler. Kadınlar arasında en düşük uyumu ise kaçarak ya da diğer biçimlerde evlenenler göstermektedir. Erkekler arasında ise anlaşarak evlenenler ile diğer biçimlerde evlenenler en yüksek evlilik uyumunu gösterirken, kaçarak evlenenlerin evlilik uyumu gösterdiklerini söylemek pek zordur.

Kadınlar arasından uzun süre (5-10 yıl) evlilik öncesi flört yaşayanlar en yüksek uyumu elde ederken, en az süre (0-1 yıl) flört edenler de en düşük evlilik uyumu puan ortalaması elde etmişlerdir. Erkekler tarafında ise 3-5 yıl flört edenler en yüksek evlilik uyumu puanını, 0-1 yıl flört edenler ise en düşük evlilik uyumu puan ortalamasını elde etmişlerdir.

Tablo 2 incelediğinde çocuk sahibi olmak kadınların ve erkeklerin evlilik uyumları üzerinde olmama durumundan daha az etkili olmaktadır. Çocukları olmayanlar olanlardan bir miktar daha uyumlu görünmektedirler. Diğer taraftan hiç çocuğu olmayan kadın katılımcılar daha yüksek uyum puanı elde ederken, erkekler arasında ise tek çocuğu olanlar en yüksek uyum puanını elde etmişlerdir.

Kaç yaşında evlendikleri kadın ve erkek katılımcıların evlilik uyumları üzerinde benzer etkiler yapmaktadır. En yüksek evlilik uyumu puanı ortalamasını kadınlar arasında 27-29 yaş aralığında evlenenler elde ederken, en düşük evlilik uyumunu ise 39-41 yaşında evlenen kadınlar elde etmişlerdir.

Evlilik süreleri incelendiğinde kadın katılımcılar arasında en yüksek evlilik uyumu puanını 18-21 yıldır evli olanlar, en düşük evlilik uyumunu ise 10-13 yıldır evli olanlar elde etmişlerdir. Erkekler arasında ise durum tam tersidir. En yüksek evlilik uyumunu 10-13 yıldır evli olanlar, en düşük evlilik uyumunu ise yeni evlenenler (0-2 yıllık evliler) elde etmişlerdir.

Evde eşiyle birlikte yaşayan kadınlar ve erkekler en yüksek evlilik uyumu puan ortalamasını elde ederken, eşi, çocukları ve kendi akrabaları ile birlikte yaşayanların ise en düşük evlilik uyumunu elde ettikleri görülmektedir.

Ailesiyle hiç görüşmeyen erkek ve kadın katılımcılar en yüksek uyum puanını elde ederken, ayda bir görüşenler ise en düşük evlilik uyum puanını elde etmişlerdir. Diğer taraftan tüm görüşme sıklıklarında kadın katılımcılar orta ve yüksek evlilik uyumlarına sahipken, aileleriyle birkaç haftada ya da ayda bir görüşen erkeklerin evlilik uyumları düşüğe yakın orta düzeydedir.

Evlilik uyum düzeyi yüksek ve düşük olan katılımcıların bu durumları üzerinde kişisel özelliklerinin etkisini ortaya çıkarmak için öncelikle, Evlilik uyum ölçeğinin, anlaşma ve ilişki tarzı alt ölçeklerine ilişkin yüksek ve düşük uyum gösteren grubun puan ortalamaları ile her bir gruptaki en yüksek ve en düşük değerler incelenmiş, arkasından regresyon çözümlemesi yapılarak kişisel özelliklerin evlilik uyumunun yüksekliğine ya da düşüklüğüne etkisi ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 3. Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Katılımcıların Uyum Puanı Ortalamaları

Uyum Düzeyi		Anlaşma	İlişki Tarzı	Genel Evlilik Uyumu
		Madde Sayısı		
		9	6	15
Yüksek	$\bar{X}$-Ortalama	38,5449	11,8371	50,3708
	Standart Sapma	3,67780	1,45415	4,12621
	En düşük puan	32,00	12,00	44,00
	En yüksek puan	45,00	14,00	58,00
	Sayı	178	178	178
Düşük	$\bar{X}$-Ortalama	26,9360	7,7440	34,6800
	Standart Sapma	5,76243	2,53970	7,07175
	En düşük puan	12,00	3,00	15,00
	En yüksek puan	33,00	10,00	43,00
	Sayı	125	125	125
Toplam	$\bar{X}$-Ortalama	33,7558	10,1485	43,8977
	Standart Sapma	7,37095	2,82158	9,50668
	En düşük puan	12,00	3,00	15,00
	En yüksek puan	45,00	14,00	58,00
	Sayı	303	303	303

Tablo 3 incelendiğinde yüksek uyum gösteren katılımcıların anlaşma ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması $\bar{X}$: 38,55, ilişki tarzı ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması $\bar{X}$: 11,84 ve ölçek bütününden elde etmiş oldukları puan ortalaması da $\bar{X}$: 50,37'dir. Yüksek evlilik uyumu gösteren katılımcıların ölçeklere göre elde etmiş oldukları en yüksek ve en düşük puanlar şu şekildedir: Anlaşma: $\bar{X}$: 45,00- $\bar{X}$:32,00; ilişki tarzı, $\bar{X}$: 14,00-12,00; ölçek bütünü, $\bar{X}$: 58,00-44,00.

Düşük evlilik uyumu gösteren katılımcıların anlaşma ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması $\bar{X}$: 26,94, ilişki tarzı ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması $\bar{X}$: 7,74 ve ölçek bütününden elde etmiş oldukları puan ortalaması da $\bar{X}$: 34,68'dir. Düşük evlilik uyumu gösteren katılımcıların ölçeklere göre elde etmiş oldukları en yüksek ve en düşük puanlar da şu şekildedir: Anlaşma: $\bar{X}$: 33,00- $\bar{X}$:12,00; ilişki tarzı, $\bar{X}$: 10,00-3,00; ölçek bütünü, $\bar{X}$: 43,00-15,00.

4. SONUÇ, TARTIŞMA, VE ÖNERİLER

Araştırmada amaç doğrultusunda üç temel sorunun yanıtı aranmıştır. İlk soru katılımcıların kişisel özelliklerinin onların evlilik uyumları üzerindeki etkisini belirlemeye dönüktür. Araştırmanın ikinci sorusu kişisel özellikler ile anlaşma ve ilişki tarzı alt ölçekleri ile ilişkisini ortaya çıkarmayı amaçlarken, üçüncü soru yüksek ve düşük evlilik uyumları üzerinde kişisel özelliklerin etkisini incelemektedir.

Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda katılımcıların demografik özelliklerinin Evlilik uyumu ölçeğinin alt ölçekleri bağlamında kimi noktalarda farklı etkilerde bulundukları gözlenmiştir. Ulaşılan bulgulardan bazıları 1. kişisel özellikler – evlilik uyumu korelasyonu, 2. evlilik uyumunda kadın-erkek farklılaşması ile 3. yüksek ve düşük evlilik uyumu üzerinde kişisel özelliklerin etkisi bağlamında üç başlık altında değerlendirilmiştir.

Kişisel özellikler – evlilik uyumu arasındaki korelasyona ilişkin sonuçlar:

Yaş, çocuk sayısı ve birlikte yaşanılan kişiler ile evlilik uyumu arasında ters yönde, öğrenim durumu, etnik köken, flört süresi, çocuk sahibi olma durumu, evlenme yaşı arasında da olumlu yönde ilişki bulunmaktadır.

Katılımcıların evlilik uyumlarını eğitim düzeyleri, etnik kökenleri, çocukların var olup olmaması ve kaç yaşında evlendikleri önemli oranda etkilemektedir. Kişilerin yaşları ve evde birlikte yaşadıkları kişiler onların anlaşma boyutunda evlilik uyumlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Çocuk sahibi olmak evlilik uyumunu olumlu yönde etkilerken, sahip olunan çocukların sayısı ise olumsuz etkilemektedir.

Cinsiyet, yaşanılan yer ve evlenme biçimi ile anlaşma durumları arasında bir ilişkinin varlığına rastlanmamıştır.

Yaş ve evde birlikte yaşanılan kişiler ile evlilik uyumu arasında ters yönde, öğrenim durumu arasında da olumlu yönde ilişki bulunduğu söylenebilir.

Katılımcıların evlilik uyumlarını ilişki tarzı boyutunda yaşları, eğitim düzeyleri ve birlikte yaşadıkları kişiler önemli oranda etkilemektedir. Kişilerin yaşları ve evde birlikte yaşadıkları kişilerin onların ilişki tarzı boyutunda evlilik uyumlarını olumsuz yönde etkilerken, eğitim düzeylerinin iletişim tarzı üzerinde olumlu yönde etkilidir.

Cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, çocuk sayısı, evlenme biçimi, etnik köken, flört süresi, çocuk sahibi olma durumu, evlenme yaşı ile ilişki tarzı durumları arasında bir ilişkinin varlığına rastlanmamıştır.

Evlilik uyumunda kadın-erkek farklılaşmasına ilişkin sonuçlar:

Kadın katılımcılar arasında en yüksek uyum puanını yaşlarına göre 18-23 yaş aralığında olanlar, en düşük uyum puanını da 42-47 yaş aralığında olanlar elde etmişlerdir. Erkek katılımcılar

arasında ise en yüksek uyum puanını 24-29 yaş grubundakiler, en düşük puan ortalamasını ise 42-47 yaş aralığındakiler elde etmişlerdir.

Kadın katılımcılar arasında en yüksek uyum puanını öğrenim durumlarına göre lisansüstü mezunları elde ederken, en düşük uyum puanını ise ortaokul mezunları elde etmişlerdir.

Erkek katılımcılar arasında öğrenim durumuna göre en yüksek uyum puanı ortalamasını üniversite mezunları en düşük uyum puanı ortalamasını ise ilkokul mezunları elde etmiştir. Bulgular eğitim düzeyi arttıkça kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının artığını göstermekle birlikte, erkek katılımcılar arasında okula gitmemiş olanların yüksek uyum göstermesi durumunun ileri araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Yaşanılan yerin evlilik uyumu üzerinde erkek ve kadınlarda farklı etki yaptığı söylenebilir. İlçe merkezinde yaşayan kadın katılımcıların en yüksek uyum puanını elde etmelerine karşın, erkekler arasında büyükşehirlerde yaşayanlar daha yüksek uyum puanları elde etmişlerdir.

Yine kadın katılımcılar gibi erkekler arasında da en düşük uyum puanını köy ve kasabalarda yaşayanlar elde etmişlerdir. Burada dikkat çeken bulgu hem kadın hem de erkek katılımcılar arasında en düşük evlilik uyumu gösterenlerin köy ve kasabalarda yaşıyor olmasıdır.

Etnik köken bağlamında Bulgar ve Pomak kadınları en yüksek uyum ortalamasını, Ermeni ve Rus kadınları ise en düşük puan ortalamasını elde etmişlerdir. Erkeklerde ise durum biraz farklıdır. Erkek katılımcılar arasında en yüksek evlilik uyum puanını Boşnak erkekleri, en düşük evlilik uyumunu ise Türk kökenli erkekler elde etmişlerdir.

Evlenme biçimleri incelendiğinde, akraba evliliği yapan kadınlar diğer evlenme biçimlerine göre daha yüksek evlilik uyumu göstermektedirler. Kadınlar arasında en düşük uyumu ise kaçarak ya da diğer biçimlerde evlenenler göstermektedir. Erkekler arasında ise anlaşarak evlenenler ile diğer biçimlerde evlenenler en yüksek evlilik uyumunu gösterirken, kaçarak evlenenlerin evlilik uyumu gösterdiklerini söylemek pek zordur.

Kadınlar arasından uzun süre (5-10 yıl) evlilik öncesi flört yaşayanlar en yüksek uyumu elde ederken, en az süre (0-1 yıl) flört edenler de en düşük evlilik uyumu puan ortalaması elde etmişlerdir. Erkekler tarafında ise 3-5 yıl flört edenler en yüksek evlilik uyumu puanını, 0-1 yıl flört edenler ise en düşük evlilik uyumu puan ortalamasını elde etmişlerdir. Burada dikkat çeken sonuç uzun ya da kısa flört süresi kadın katılımcılar üzerinde yüksek evlilik uyumunu sağlarken, erkeklerin kısa flört süresi ile daha düşük evlilik uyumu yaşadıklarıdır. Bu bulgudan hareketle flört süresinin erkekler ve kadınlar üzerinde farklı etkilere yol açtığı, tahmin edilenin aksine uzun flört süresinin erkeklerin evlilik uyumları üzerinde olumsuz etkisinin olmadığı söylenebilir.

Çocuk sahibi olmak kadınların ve erkeklerin evlilik uyumları üzerinde olmama durumundan daha az etkili olmaktadır. Çocukları olmayanlar olanlardan bir miktar daha uyumlu görünmektedirler. Diğer taraftan hiç çocuğu olmayan kadın katılımcılar daha yüksek uyum puanı elde ederken, erkekler arasında ise tek çocuğu olanlar en yüksek uyum puanını elde etmişlerdir. Bu bulgulardan hareketle toplumumuzdaki "çocuk yapın evliliğiniz güçlensin" tarzındaki önerinin katılımcılar nezdinde çok anlamlı bulunmadığı söylenebilir.

Kaç yaşında evlendikleri kadın ve erkek katılımcıların evlilik uyumları üzerinde benzer etkiler yapmaktadır. En yüksek evlilik uyumu puanı ortalamasını kadınlar arasında 27-29 yaş aralığında evlenenler elde ederken, en düşük evlilik uyumunu ise 39-41 yaşında evlenen kadınlar elde etmişlerdir. Bu bulgu kadın katılımcıların iyi evlilik uyumu için mümkün

olduğunca evlenme işinde 35 yaşını geçirmemeye dikkat etmeleri gerektiğini düşündürmektedir. Erkek katılımcılar arasında en yüksek uyumu 36-38 yaş aralığında evlenenler, en düşük evlilik uyumunu ise 39-41 yaş aralığındakiler elde etmişlerdir.

Evlilik süreleri incelendiğinde kadın katılımcılar arasında en yüksek evlilik uyumu puanını 18-21 yıldır evli olanlar, en düşük evlilik uyumunu ise 10-13 yıldır evli olanlar elde etmişlerdir. Erkekler arasında ise durum tam tersidir. En yüksek evlilik uyumunu 10-13 yıldır evli olanlar, en düşük evlilik uyumunu ise yeni evlenenler (0-2 yıllık evliler) elde etmişlerdir. Bu bulgu erkeklerde evliliğin ilk yıllarında evlilik uyumunun düşük olduğunu, sonraki yıllarda ise artış olmakla birlikte değişkenlik gösterdiğini düşündürmektedir. Kadınlarda ise durum biraz farklıdır. Bulguya göre 10-13 yıllık evli olan kadınların uyumları diğer dönemlere göre bir miktar düşmektedir. Bulgular evlilik uyumunda cinsiyetler arasında bazı farklılıklar görülmekle birlikte evlilik süresinin evlilik uyumu ile doğrudan bir ilişkisinin varlığı konusunda kesin sonuçlara ulaştırmamaktadır.

Evde eşiyle birlikte yaşayan kadınlar ve erkekler en yüksek evlilik uyumu puan ortalamasını elde ederken, eşi, çocukları ve kendi akrabaları ile birlikte yaşayanların ise en düşük evlilik uyumunu elde ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın sayısının erkeklerden fazla olması birlikte yaşanılan kişiler konusunda şöyle bir yorum yapmayı olanaklı kılmaktadır: Evde kocasının akrabaları ile birlikte yaşayan kadınlar, evde karısının akrabaları ile birlikte yaşayan erkeklere göre daha fazla uyuma sahiptir. Bu durum üzerinde evli kadınların çocuklarını ya da kendi ekonomik durumlarını dikkate alarak hareket etmeleri ya da kocalarına göre daha toleranslı olmaları etkili olmuş olabilir.

Ailesiyle hiç görüşmeyen erkek ve kadın katılımcılar en yüksek uyum puanını elde ederken, ayda bir görüşenler ise en düşük evlilik uyum puanını elde etmişlerdir. Diğer taraftan tüm görüşme sıklıklarında kadın katılımcılar orta ve yüksek evlilik uyumlarına sahipken, aileleriyle birkaç haftada ya da ayda bir görüşen erkeklerin evlilik uyumları düşüğe yakın orta düzeydedir. Bu bulgulardan hareketle ailelerle görüşme sıklığının evlilik uyumu üzerinde etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

Yüksek ve düşük evlilik uyumu üzerinde kişisel özelliklerin etkisi:

Yüksek evlilik uyumu gösteren katılımcıların sayısı (178), düşük evlilik uyumu gösterenlerden (125) daha düşüktür. Bu bulguya göre yüksek uyum gösterenler bütünün %58,74'ünü, düşük uyum gösterenler de %41,26'sını oluşturmaktadırlar. Bu bulgudan hareketle katılımcıların demografik durumlarından bağımsız olarak genel olarak yükseğe yakın orta ve yüksek evlilik uyumu gösterdiklerini söyleyebiliriz.

Katılımcıların göstermiş oldukları yüksek ve düşük uyum düzeylerinin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı gibi kişisel özellikleri ile etkileşim durumlarını ortaya çıkarmak için yapılan regresyon çözümlemesinde yüksek ilişki bulunmuştur $F(3,846)=2.30$, $p<.01$. çözümleme sonucunda öğrenim durumu ($\beta=1.19$, $t(302)=2,127$, $p<.05$) ile evde birlikte yaşanılan kişiler ($\beta=-1.99$, $t(302)=-2,050$, $p<.05$) değişkenleri evlilik uyumuyla anlamlı düzeyde ilişki göstermiştir. Diğer taraftan cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi ve ailelerle görüşme sıklığı değişkenleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı düzeyde ilişkinin varlığı gözlenmemiştir.

Evlilik uyumunun yüksek ya da düşük oluşu katılımcıların kişisel özelliklerinden öğrenme durumu ile evde birlikte yaşanılan kişilere göre değiştiği söylenebilir. Fakat cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi ve ailelerle görüşme sıklığının katılımcıların evlilik uyumlarının yüksek ya da düşük oluşu üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

Sonuç olarak; katılımcıların evlilik uyumları ile onların kişisel özelliklerin kimi alt boyutları arasında yüksek düzeyde ilişkinin varlığı, kişisel özelliklerin kimi alt boyutlarında ise düşük düzeyde evlilik uyumu gözlenmiştir diyebiliriz. Hem evlilik uyumu hem de evlilik uyumunun yüksek ya da düşük oluşu üzerinde kişisel özelliklerin etkili olduğu, özellikle, yaş, eğitim durumu ve birlikte yaşanılan kişilerin evlilik uyumu üzerinde oldukça etkili olduğu söylenebilir.

Farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının demografik özelliklere göre incelendiği araştırmanın sonucunda, elde edilen bulgularla birlikte literatürdeki araştırmalar üzerinden tartışılmıştır;
Ovalı (2010)'nın yapmış olduğu araştırmaya göre evlenmeden önce yaşanan ilişki süresinin evlilik uyumuna etkisi değerlendirildiğinde evlilik öncesi 0-1 yıl ve 3-5 yıl ilişki yaşayan çiftlerin, 1-3 yıl ilişki yaşayan çiftlere göre daha az çatışma yaşadığı görülmüştür. Elde ettiğimiz bulgulara göre kadınların evlilik öncesi 5-10 yıl flört sürelerinde yüksek evlilik uyumu gözlenirken, 0-1 yıl flört süresi olanların ise düşük evlilik uyumu gözlenmiştir. Erkeklerin evlilik öncesi 3-5 yıl flört sürelerinde yüksek uyum gözlenirken, 0-1 yılda en düşük evlilik uyumu görülmüştür. Kadın katılımcılarda uzun veya kısa flört süresi yüksek evlilik uyumu sağlarken erkek katılımcılarda kısa flört süresi düşük evlilik uyumu sağlamaktadır. Flört süresinin cinsiyetlere etkisi farklıdır. Uzun süreli flörtün erkeklerin evlilik uyumunda olumsuz etkisi görülmemiştir.

Yıldırım (1992)'ın yaptığı çalışmada evlilik yaşının yükselmesiyle evlilik uyumunun da yükseldiği görülmektedir. Akpınar (2015)'ın araştırmasında ise 15-19 yaş arası evlilik yapanların, 20-24 ve 25-29 yaş aralığında evlilik yapanlara göre evlilik uyumları daha düşüktür. Elde edilen bulgulara göre 27-29 yaş aralığında evlenen kadın katılımcılarda yüksek evlilik uyumu görülürken, 39-41 yaş aralığında düşük evlilik uyumu görülmüştür. 36-39 yaş aralığında evlenen erkek katılımcılarda ise yüksek evlilik uyumu, 39-41 düşük evlilik uyumu görülmüştür.

Kublay (2013)'ın araştırmasına göre evlilik uyumunun evlilik süresine bağlı olarak değiştiğini görmekteyiz. 6-15 yıl arası evli olan çiftlerle 16-25 yıl arası evli olan çiftlerin, 0-5 yıl arası evli olan çiftlere göre evlilik uyumunda düşme gözlenmiştir. Evlilik süresinin artmasıyla evlilik uyumunda düşüş görülürken 26-35 yıl arası evli olan çiftlerin evlilik uyumlarında yeniden yükseliş olmuştur. Demiray (2006)'ın 534 evli kişiyle yaptığı araştırmaya göre evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. 10-15 yıl arası evli olan çiftlerin evlilik uyumunda düşüş gözlemlenirken sonraki yıllarda tekrar artış görülmüştür. Araştırmamızda ise evlilik süreleri değerlendirildiğinde 18-21 yıl arası evli olan kadın katılımcıların yüksek, 10-13 yıl arası evli olanların düşük evlilik uyumu olduğu görülmüştür. Erkek katılımcılarda ise 10-13 yıl arasında yüksek uyum görülürken 0-2 yıl arası düşük uyum görülmüştür. Elde edilen verilere göre erkeklerde evliliğin ilk yıllarında uyumun düşük olmasına karşılık sonraki yıllarda artış olmakla birlikte değişiklik göstermiştir. Evlilik uyumunda kadın erkek arasında farklılıklar olduğu tespit edilirken evlilik uyumuyla evlilik süresinin doğrudan ilişkili olduğu kanısına varılamamaktadır. Bu konuda literatür çeşitlilik göstermektedir.

Evlilik uyumu ile akraba evliliği arasındaki ilişkiyi araştıran Fışıloğlu (2001) 150 çiftle görüşmüş ve akraba evliliği yapan çiftlerin evlilik uyumunun, akraba evliliği yapmayan çiftlerin evlilik uyumuna göre daha düşük olduğunu söylemiştir. Şendil ve Korkut (2008)'un 171 katılımcıyla yaptığı araştırmada görücü usulü ile evlenen çiftlerin, anlaşarak evlenen çiftlere göre evlilik uyum puanlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Cingisiz (2010)'in yaptığı bir başka araştırmaya göre görücü usulü ile evlenen çiftlerin, flört ederek evlenen çiftlere göre daha düşük evlilik uyumu gösterdikleri bulunmuştur. Buna karşılık araştırmamızdaki bulgulara göre kadın ve erkeğin evlenme biçimlerini incelediğimizde; kadınların akraba evliliklerinde, erkeklerin ise anlaşarak yaptıkları evliliklerde daha yüksek uyum gösterdikleri görülmüştür. Kadın erkek farketmeksizin kaçarak ya da diğer biçimlerde evlenenlerin daha düşük uyum sağladıkları görülmüştür. Kadınların akraba evliliğinin evlilik uyumlarına olumlu etkisi olduğu bulunmuştur. Genel olarak anlaşarak evlenmenin görücü usulüne göre daha yüksek evlilik uyumu gösterdiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda literatürde evlilik uyumunun evlilik biçimine göre farklılaştığını belirten çalışmalar da mevcuttur.

Fışıloğlu (1992), Amerika'da lisans üstü eğitimi alan 70 katılımcının evlilik uyumunu ölçmeye yönelik çift uyum ölçeğini kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda eşin eğitim seviyesi ve evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Eğitim seviyesindeki artmanın evlilik uyumunu da arttırdığı gözlenmiştir. Aynı doğrultuda Yıldız (2012)'da katılımcıların eğitim seviyelerine göre evlilik uyumlarının değişiklik gösterdiğini ve eğitim seviyesi yükseldikçe uyumun arttığını gözlemlemiştir. Araştırmamızda da benzer bulgular elde edilmiştir. Kadınlarda lisansüstü mezunlarının yüksek uyum sağladıkları orta okul mezunlarının ise düşük uyum sağladıkları görülmüştür. Okula gitmeyen kadınların ortaokul mezunlarına göre daha yüksek uyum puanı elde etmiş olması dikkat çekmiştir. Erkeklerde ise üniversite mezunlarının yüksek uyum sağladığı ilkokul mezunlarının da düşük uyum sağladığı görülmüştür. Buna karşılık okula gitmeyen erkeklerin yüksek uyum göstermeleri dikkat çekerken araştırmalarla desteklenmesi gerekir. Sonuç olarak cinsiyet farketmeksizin eğitim seviyesinin artmasıyla evlilik uyumunda da artış gözlemlenmiştir. Dolayısıyla literatürle benzer bulgular elde edilmiştir.

Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan (2005) evlilik uyumunda yaşın etkili olmadığını belirtmişlerdir. Fidanoğlu (2006)'nun yaptığı araştırmada yaş yükseldikçe evlilik uyumunun azaldığı görülmüştür. Çakır (2008)'ın araştırmasına göre çiftlerin evlilik uyumunun yaşlara göre değişiklik gösterdiği görülürken 26-34 yaş aralığının 35-50 yaş aralığına göre evlilik uyum puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Aynı doğrultuda Çakmak Tolan (2015)'ın çalışmasında da 21-30 yaş grubunun, 31-40 ve 41 yaş üstü gruplara göre daha yüksek evlilik uyumuna sahip olduğu görülmektedir. Araştırmamızın bulgularına göre kadınların 18-23 yaş aralığında yüksek uyum sağladıkları, 42-47 yaş aralığında ise düşük uyum sağladıkları görülmüştür. Erkeklerde ise 24-29 yaş aralığında yüksek evlilik uyumu gerçekleşirken, 42-47 yaş aralığında düşük evlilik uyumu görülmüştür. Sonuç olarak yaşın artmasıyla cinsiyet farketmeksizin evlilik uyumlarının düştüğü söylenebilir.

Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002)'nın 150 evli bireyle yaptıkları araştırmalarında çocuk sayısının evlilik uyumunda anlamlı bir değişiklik oluşturmadığını bulmuştur. Akpınar (2015)'ın yaptığı çalışmaya göre çocuk sayısındaki artış evlilik uyumunu düşürmüştür. 2-3 çocuğu olan grupların, hiç çocuğu olmayan gruplara göre daha düşük evlilik uyumu gösterdikleri

görülmüştür. Kahveci (2016)'nin 40 çift üzerinde yaptığı araştırmaya göre ise hiç çocuğu olmayan çiftlerin, bir veya iki çocuk sahibi olan çiftlere göre evlilik uyumları daha düşük çıkmıştır. Çocuklu çiftlerin evlilik uyumundaki puanlamaları daha yüksek çıkmıştır. Bizim araştırmamıza göre kadınların ve erkeklerin çocuk sahibi olmaları evlilik uyumlarında daha az etkili olduğu görülmüştür. Hiç çocuğu olmayan çiftlerin, çocuk sahibi olanlardan biraz daha uyumlu oldukları görünmektedir. Kadınlarda hiç çocuğu olmayanların, erkeklerde ise tek çocuğu olanların en yüksek uyum puanı aldıkları görülmüştür.

Genel hatlarıyla araştırma bulguları ile literatür bazı noktalarda benzerlik gösterirken bazı noktalarda farklılık göstermiştir. Örtüşen ya da ters düşen bulguların nedeni olarak örneklem grubu ve yapılan sahayla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden daha geniş örneklem seçilip araştırmalarla desteklenmelidir.

Tüm bu araştırma sonuçları ve bulgularına göre şu öneriler geliştirilmiştir:

Farklı iki aileden gelen iki birey arasında olan evliliklerde alışkanlıklar, beklentiler, bakış açıları gibi bireysel farklılıklardan dolayı çiftler arasında uyum sorunları olabilir. Bu noktada farklı kültürlerin ve değerlerin getirdiği zenginliklerin farkında olmak gerekir. Farklılıklardan doğan sorunlara çözüm yolu olarak empati kurulmalı ve tolere edilebilir noktalardan yaklaşılmalıdır.

Evlenmeye karar verme aşaması insanın hayatında önemli bir noktadır. Çiftlerin beklentileri ve istekleri doğrultusunda birbirlerine açık olmaları gerekirken kendi kültürüne özel kuralları ve adetleri de birbirlerine anlatmalıdırlar. İlerde oluşacak problemleri çözmek adına sağlıklı iletişim kurmak önemlidir. Çiftler evlilik öncesinde birbirlerine karşı dürüst ve açık olmaları bu yüzden önem teşkil etmektedir.
Farklı kültür kavramı; farklı etnik kökenler, dinler, diller, ırklar arası evlilikleri kapsamaktadır. Kişilerin farklılıklara verdikleri değerlerle alakalı olarak ilişkilerinde nelerin, ne kadar problem doğuracağı önem derecesine göre değişir. Bu değerler kişisel tanımlamalardan doğar. Kültürler arası evlilikler ırksal ve sınıfsal farklılıkların ayrımcılığının azalması gibi açılardan kıymetlidir. Bu farklılıkları hayatın içindeki güzellikler ve renkler olarak görmeliyiz.

Ülkemizde etnik köken ve evlilik uyumu üzerine yapılan araştırmaların desteklenmesi gerekmektedir. Yerel ve genel perspektiflerden araştırmalar yapılarak kıyaslamalar oluşturulmalıdır. Literatür çalışmaları arttırılıp farklı değişkenler ve katılımcılarla genişletilmelidir. Aynı zamanda bu konuyla ilgili nitel çalışmalar çoğaltılmalıdır. Değişkenlerin aralarındaki uyumsuzluktan doğan sebeplerin derinine inilerek çözüm yolları sunulmalı ve değerlendirmeye alınmalıdır.

En önemlisi ise; evlenme talebinde bulunan çiftlere devlet kontrolünde belirli bir süre zorunlu olarak evlilikler ile ilgili eğitimler verilmelidir. Bireylerin evlilik ile ilgili konularda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca araştırmadan elde edilen çıkarımlara göre eğitim seviyesinin artmasıyla evlilik uyumunun arttığı gözlemlendiğinden dolayı eğitim seviyesini arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması, düzenlemelerle eğitimin kalitelendirilmesi çözüm olabilir. Evliliklerin erken yaşta yapılması çiftlerin evlilik uyumlarını düşürdüğünden dolayı küçük yaşlarda evliliklerin teşvik edilmemesi gerekir.

KAYNAKÇA

Akdemir, A., Karaoğlan, A.ve Karakaş, G. (2006). Çift terapisi. *Türkiye'de Psikiyatri,* Cilt 8.Sayı 2 s. 124.

Akpınar, B. (2015). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Aytaç, S. ve Bayram, N. (2006). Üniversite gençliğinin iş ve eş seçimdeki etkin kriterlerin analitik hiyerarşi süreci (AHP) ile analizi. *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 3(1), s. 12-18.

Bacanlı, H. (2001). *Eş tercihleri*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2(15), s. 7-16.

Bilen, M. (1983). *Ailede kurumlarda ve toplumda sağlıklı insan ilişkileri geliştirilmiş* (3. Baskı). Ankara: Teknik Basım Sanayi Matbaası.

Boran, F. (2003). *Aşk ve evlilik*. İstanbul: Epsilon.

Burgess, E.W. (1939). *Predictive factors in the success or failure of marriage*. Living,1(1), s.1-3.

Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2016). *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım. s.101-102, 114.

Ceylan, F. G. (1994). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri.* Yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cingisiz, N. (2010). *Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekaları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki.* Yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Creswell, J.W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th Editions). Boston: Pearson Education.

Çakır, S. (2008). *Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çakmak Tolan, Ö. (2015). *Evlilik uyumunun kişilik özellikleri, ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması*. Doktora tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, S. (2010). *Ailenin aynası çocuk*. (2. Baskı) İstanbul: Selis Kitapları.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R.L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18 (1), s. 39-47.

Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Fışıloğlu, H. (1992). Lisans üstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, Cilt: 7 Sayı: 28, s. 16-23.

Fışıloğlu, H. (2001). Consanguineous marriage and marital adjustment in Turkey. *The Family Journal*, 9, s. 215-222.

Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki.* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. (Yay. Haz. Güzel, H.), 4.baskı İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Kahraman, Z. (2011). *Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kahveci, G. A. (2016). *Evli çiftlerde evlilik uyumu, evlilik çatışma biçimi ve depresyon düzeylerinin değerlendirilmesi.* Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karadağ, Ş. (2015). *Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği.* Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçinoğlu, H. (1991). *Sosyo ekonomik düzeyi farklı ailelerin evlilik konusundaki bilgi tutum ve tavırlarının saptanması.* Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kublay, D. (2013). *Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kuş, E. (2009). *Nicel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? nitel mi?* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık. s. 105.

Larson, J.H., & Holman, T.B. (1994). Predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43(2), s. 228-237

Mercan, Ç. S. (2009). Aile ve evlilik kurumuna kültürel bir bakış: Farklı kültürlerden gelen bireylerin evlilikleri. *Evlilik Okulu*, (Edit: Yavuzer, H.) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ovalı, H. (2010). *Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *KKEFD*, Sayı: 15, s. 394-422

Sardoğan, M.E. ve Karahan, T.F. (2005). *Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri programı'nın evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi.* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38 (2), s. 89-102.

Sayın, Ö. (1990). *Aile sosyolojisi*. Ailenin toplumdaki yeri, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Sungur, Mehmet Z. (2009). *Sen, ben ve aramızdaki her şey.* (20.Baskı). İstanbul: Goa Yayım Basım.

Şendil G, Korkut Y, (2008). *Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi*. Psikoloji Çalışmaları, 28, s. 15-34.

Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2008). Arkadaşlık ilişkilerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi* s.1-15.

Tarhan, N. (2006). *Evlilik psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *3P Dergisi*, 7(1), s. 50-57.

Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2 (5), s. 32-38.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). *Evlenme ve boşanma istatistikleri 2017*, Ankara: TÜİK

Yıldırım, İ. (1992). Evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler, Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yıldız, Y. (2012). *İlişkiye ilişkin inançların evlilik uyumunu yordaması*, Yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yılmazçoban, A. M. (2010). Evlilikte çiftleri etkileyen unsurlar ve arkadaşlık ilkeleri. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, s. 178-195.